

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PART POLITIKAI LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: osztorfőtökön és vasárnap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előjárók, papok és gazdasági egyesületi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGHPÁL

LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hová a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyílt-tár 50. a. i. K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és klíring 10,489. szám

A helyzethez.

Írta: Ugron Gábor.

A válság után két napig „vitatkoztunk” a képviselőház. Nem vitatkoztunk, mert nem szálltak érvek ellen érvek, felfogás és álláspont ellen politikai nézet és tervek. Beszéltek és forogtak, hol saját tengelyük körül, hol minden tengely nélkül. Törpe, kusza, üres, a célt meg nem világító, még a lefolyt harcokat is homályban hagyó nyilatkozatok történtek. Egy hangot sem ütöttek meg abból, a mi agyukban zugott.

A nemzet sem tudta meg, hogy a kormányválság majdnem alkotmányválsággá fajult. A parlament nem jajdult fel saját sérelmén, hogy parlamenten kívül álló férfi szemben a többség kormányával a királytól megbízatást nyert és a király hivatalos tanácsadójának háta mögött tárgyalt. Szomorú, hogy ilyen illetlen, nem alkotmány-szerű kísérletek megrovás és tiltakozás nélkül tudomásul vétetnek. Még szomorúbb, hogy gyáván, észrevétlen mellőztettek. Hisz ez bátorítja és tévedésbe ejti a reakciót.

A sajtónak kell megállapítani, hogy a miniszterválság éretlenül és erőszakosan lett felidézve. Másfelől a kormány nem értvén egyet, tehetetlenségében ácsorgott, a helyett, hogy védte volna magát és az országgyűlés előtt felvette volna a küzdelmet a kulisszafondorlatokkal szemben. Az önfentartás ösztöne is kötelezte, hogy ne szorítsa magát a válságba, a míg arra okot a képviselőház szavazatában, többségének megapadásában nem talál. A parlamentben kell a válságnak kezdődni és el is dölni, nem pedig a színpadok mögött. Szájkódók hetvenkedése miatt a szelek s a hullámok kényére hagyni önmagát, az országot és alkotmányát, gyöngeség. A minisztereknek nemcsak az kötelességük, hogy lemondani tudjanak tárcáikról, hanem, hogy párt- és politikai állásuk védelmében kitarssanak, a míg kedvező, legalább alkotmányos kibontakozás lehetővé válik.

Tartoztak az egyesült pártoknak, a választó nemzetnek, hogy helyt álljanak nemcsak az egyértelműség idején, hanem az eltérések és különbözőségek alkalmával is. Ha a helyzetet és az egymás között való viszonyt őszintén a miniszterek feltárják, a pártok főbb emberei előtt és tanácsukat kikérik, ak-

kor — csaknem bizonyos — elmaradt volna nemzetünkről ez a három havi romboló ház. Nehéz olyan miniszteriumon segíteni, melyik nem él, nem tanácskozik, tervez és cselekszik a pártok és a Ház férfival, hanem hallgat, titkolózik, határoz és a már kész, már elvállalt kötelezettségek végrehajtását követeli a pártoktól és a képviselőháztól.

A kabinet bemutatkozása éppen nem volt lélekemelő. A miniszterelnök inkább mentette az újrállalkozását, mintsem igazolta. Megmondhatta volna, hogy itt vagyunk, mert az események, kísérletek és próbavállalkozások igazolták, hogy a helyzet nem fordult akár jobbra, akár balra akkorát, hogy más, mint szövetséges kabinet, lehető volna fent is, az országgyűlésen is, a vármegyéken is. A közélet nem nélkülözheti a pártok összeműködését és a koalícióból származott kabinettet. Egyiket sem lehet se pótolni, se helyettesíteni.

Nem elégit ki a miniszterelnök szerény nyilatkozata, hogy szeptemberben lemondanak. Mi lesz aztán? Az özönvíz? A lemondás nem cél, nem is feladat. A miniszterium nem szabad, hogy ócska folt legyen az alkotmányos nemzet cipőjén, mely eltart, úgy a hogy, három hónapot. Nem lehet cél vakációt adni a válságnak és ajtót tárti előtte, mint nyaralásról visszaérkező gazdának. Nem gazdánk a krízis, hanem betegségünk, a mit leküzdünk szükség és felléptének okos rendszabályokkal elejét kell venni. A válság okát kell eltávolítani részint engedmények, részint fegyelem által.

Az ok kétféle: elvi és személyi, melyek a függetlenségi párt harmoniáját, fegyelmét bontották meg. Minek következtében elveszítette egyensúlyát a többség is, az országgyűlés is. A függetlenségi pártot felbomlás fenyegeti. Sőt az előtt áll a parlamenti többség is, nemcsak feladata, hanem vállalkozásának teljesítése előtt, tehát a félbehagyás, a felsülés bélyegével homlokán. A miniszteriumnak kötelessége világos parlamenti helyzetet alkotni, hogy abból helyes, alkotmányos, progresszív kibontakozás fejlődhesse akár a hátralevő munka teljesítésére, akár a nemzet itéletének kikérésére.

Ne habozzon senki. Ha az első — a munka — nem lesz lehetséges, akkor a második, az új választás, elkerülhetetlen. Ha

megszűnik az alap, a koalíció, melyen a nemzet képviselőit választotta, akkor a nemzettől kell felhatalmazást kérni — új alapra.

Elnökválasztás.

Iparos polgárok gyűlése.

A főispán — iparos-elnök.

(—gh) Székelyudvarhely város iparos polgárságának egyetlen számba vehető társadalmi intézménye van. Ez a Polgári Önképző- és Segélyező-Egyesület, mely ma (vasárnap) délután 2 órakor tartja meg évi rendes közgyűlését.

Ez a közgyűlés van hivatva megörökíteni és jövőre is fenntartani alapítójának, gondos édes atyjának, a közelebből elsíratott Solymossy Endrének emlékét. Az általa elhintett jóféle magból fiatal, életerős sarjadék fakadt, melyre ő, a csupa szív és igazi fajszerető nagy székely, áldást hintő sugarakat lehelt. Ez éltette őtet és magát a nagyra hivatott intézményt is.

Iparos polgárságunk büszkesége, fáradságos munkássággal szerzett filléreinkből létesült emez intézménye, árván maradt: kidőit a legerősebb oszlopa, össze- és fenntartója.

Erős akarat, szelid, áldott jó lélekkel bíró vezetőre van tehát ismét szüksége; olyanra, amilyen Solymossy Endre volt, akit csak most, hirtelen halála után tud és fog igazán megbecsülni Székelyudvarhely város iparos polgársága.

Azt hisszük, nem csalódunk; azt reméljük, rosszat nem teszünk, ha iparos polgártársainknak, székely testvéreinknek e nagyfontosságú, városunk polgársága jövőjére messze kiható kérdésében most, a végleges határozás előtt, néhány utmutató szót kívánunk mondani. Ezt szinte erkölcsi kötelességünknek ismerjük, hiszen sok éven át: az alapítóval egysorban harcoltunk, küzdöttünk az Egyesület fejlődésének lépésről-lépésre való építése mellett, felemelt zászlója alatt.

Ami szerény véleményünk, tisztán az intézmény javára, az elültetett csemete hivatásos gondozása, terebélyes fává növelése szempontjából, más nem lehet, minthogy a székelyudvarhelyi polgári önképző- és segélyező-egyesület minden igaz barátja, jóakarató tagja vegyen részt a mai tisztújító közgyűlésen. Az elnökválasztásnál pedig egyértelműleg, megérdemelt lelkesedéssel kiáltja: *éljen Ugron Akos főispán, mint elnök.*

A főispán köztünk való élete, társadalmi tevékenysége, iparos polgárságunk iránt sok esetben tanúsított megbecsülő, felemelő szeretet, magas befolyása, mind oly tulajdonságok, melyekre Székelyudvarhely város iparos polgárságának feltétlenül szük-

sége van. Tehát önmagunkat becsüljük meg akkor, midőn testvéries egyetértésben csatlakozunk és a képzelt válaszfalak ledöntésével, valódi, hamisítatlan, egységes polgári társadalmat teremtünk. Ebben úgy az egyesek és az összeség inkább boldogulhat, mint a széthuzó, folyton gyűlölködő, egymást felülmulni törekvő tülekedésben.

Aki polgárságunk ez egyetértő, közérdekű munkálkodását megakadályozni akarná, az nem lehet barátja a testvériességgel elérhető áldásos működésnek. Ilyen ellenségünk — tudtommal — nincs és nem is lehet, mert azt a polgárság erős akarata, előre törekvése, önmagában megtűrni nem tudná.

Ebben a reményben tekintünk a mai közgyűlés higgadt, megfontolt határozatait elé és hisszük, hogy őszine jóakaratu szavainkat, polgártársaink megszívlelik.

POLITIKA.

— Fővárosi tudósítónktól. —

(T. D.) A politikában szélesend uralkodik. A parlament befejezte tárgyalásait és szeptember végéig elnapolta üléseit. Azok a bécsi körök, a melyek velünk szemben mindig ellenséges magatartást tanúsítottak, most is igyekeztek befolyást gyakorolni arra, hogy a király ne kezdje még meg nyári üdülését, hanem maradjon továbbra is Bécsben, mert avval rémitgették, hogy az ujonnan kinevezett kormány bemutatkozása a parlamentben nem fog simán menni. Ezt az intrikát természetesen semmi sem igazolta és a parlamenti pártok valamennyien tudomásul vették a kormány kinevezését. A király már meg is kezdte nyaralását és szerdán elutazott Ischlbe, a hol augusztus 27-éig fog egyfolytában tartózkodni.

A politikában beállott csendet azonban kellemetlenül zavarta meg egy kínos incidens, amely a trónörökösnek Sinajában, a román királyi családnál tett látogatása alkalmával lejátszódott. A dolgot részletesen pertraktáltak a lapok, hivatalos nyilatkozatok is estek garmadával és román részről cáfolták, tagadták az egész dolgot. Bármennyire is tuzottak voltak a zászlósértésről szárnyrakelt hírek, annyi mégis valónak bizonyult, hogy a romániai diákok letépték a magyar lobogókat. A leg-súlyosabban esik látba ez a perfidia éppen most, a mikor a trónörökös egyenesen azért ment Sinajába, hogy a két állam közt fennálló barátságos viszonyt dokumentálja.

Ferenc Ferdinándnak sinajai tartózkodását igyekeztek nyomban kihasználni ellenfeleink és olyan színezetet adtak a dolognak, mintha Magyarország jövődöbeli királya a magyar nemzettel szemben a román

nemzetiségi agitátorokkal rokonszenvezne és helyeselné az ő irredenta törekvéseit. Ennek a mesterkedésnek igen átlátszó a célja: éket akarunk verni a trónörökös és Magyarország közé, hogy majdan Ferenc Ferdinándnak és az országnak feszült viszonyából politikai hasznot szerezhessenek. Számításaikban azonban csalódtak a jó urak, mert Magyarországon ilyen tendenciózus fogásokkal nem lehet hangulatot támasztani a nemzet jövőbeli királya ellen.

Ferenc Ferdinánd trónörökös, mint politikus soha sem szerepelt eddig. Mindig tartózkodott attól, hogy személyét királyunk mellett előtérbe állítsa. Az ő politikai felfogását nem ismeri senki sem nálunk, sem Ausztriában, sem másutt. De tudjuk azt, hogy egész férfi, független, férfias jellem és bővelkedik katonai érényekben. Egész férfinak ismertük meg őt akkor, amikor minden nehézségekkel szembeállva, hitvesévé tette azt, akit szeretett. Az ő katonai kvalitásainak bizonyítéka az az aktív munka, melyet katonai téren állandóan kifejt. A mit ezenkívül bizalmas környezetéből tudunk róla, az mind csak arról szól, hogy a magyar állami és nemzeti ügyekben rendkívül korrekten gondolkodik és hogy igaz rokonszenven van a magyar nemzettel.

Senki és semmi sem jogosítja fel a magyar nemzettel ellenségeit arra, hogy a trónörökösöt úgy tüntessék fel, mintha ellenszenvezne a magyarokkal és a magyar nemzet ellenségeinek aknamunkáját kísérelné rokonszenven. Magyarországon senki józan politikus nem ad hitelt azoknak az ostoba meséknek, amelyek a trónörökösöt és a magyar nemzetet egymással szembe szeretnék állítani. Általános a hit, hogy jó királyunk lesz egykor és a milyen korrektt volt, mint a trón várományosa, ép oly korrektt, igazságos és alkotmányos lesz majdan a trónon.

Teljes indokolatlan a nemzetiségi politikusoknak az a számítása, hogy a trónörökös az ő politikai céljaikat fogja előmozdítani a jövőben. De hiszen ők maguk is tisztában vannak ezzel. Nekik azonban a látszat kell és a trónörökös korrekt rezelváltságát, amellyel minden politikai nyilatkozattételtől távol tartja magát, egyes taktikázással arra használják fel, hogy Ferenc Ferdinándot, mint az ő barátjukat állítsák oda országvilág színe elé. A trónörökös ami részünkön van — hirdetik nagy garrral — kell-e ennél ékebben szóló bizonyíték arra, hogy a mi nemzeti-törekvéseink jogosak.

Ezek az urak szemérmetlen panaszaikban olyan hangosak és olyan hazugok, hogy egyszerűen elképesztik az embert. Egész Európát telelarmázzák képzelt sérelmeikkel, jó nevű külföldi publicistákat bolondítanak el, hogy tollukat, tudásukat, nevüket az ő félrevezetésükkel a maguk céljai érdekében használják fel és most már odáig merészkednek, hogy a trónörökösöt iparkodnak úgy feltüntetni, mint velük együttérző pártfogójukat, támogatójukat.

Az ő politikai piszkolódásaikkal szemben a magyar nemzet nyugodtan, önértettel terjeszti az igaz tényeket a művelt külföld bírálata alá. Bármilyen hangosak és hazugok le-

gyenek is, nem akad senki, aki józan és objektív felfogással az ő siralmaiknak adjon hitelt. És legkevésbé fog hitelt adni abban, hogy a magyar nemzet jövőbeli királya az ő pártjukon van. A trónörökösöt más-ként ismerik Európában és csak megmosolyogják azt, aki politikai kalandorok eszközeként akarja az ő személyét kijátszani.

Barangolások.

Fürdőszalon — fürdő nélkül.

Az idei nyáron fürdőzésre alkalmas idő szinte nem is volt. De lehetett volna, mert a nyárnak jó nagy része már elmúlt. Miután pedig előre tudni semmit sem lehet, az emberiség annak idején felkészülődik. Pakol és megy. Megy távoli vagy esetleg: közeli fürdőhelyekre. Persze, ki hogyan teheti. De az a fő: hogy tehesse. Azonban hányan vagyunk, akik nem tekintjük, akik egyáltalában se közelre, se messzire nem mehetünk el. Mi tehát itthon maradunk. És mit csinálunk itthon? Sok mindent, de legfőképpen, ha nagy meleg süt, izzadunk. Ha por van (ez pedig van) nyeljük. S piszkosak is leszünk. Mind e hajók ellen a legbiztosabb orvoslást nyújt egy jó uszoda. Mi is szeretnénk oda menni. De hol van e hely? Keressük és nem találjuk.

Pedig, ismétljük, az idei nyáron még fürdésre való idő nem is volt; de lehetett volna, mert előre tudni semmit sem lehet. S mi lett volna akkor, ha forró nyár lesz? Ha elevenen kell is megsülnünk? Vajjon akkor meg lett volna-e az uszoda? Nem mernők egész határozottan állítani!

Pedig (egy újabb pedig) mi úgy tudjuk, hogy a tavaly egy részvénytársaság volt az uszoda megépítésére már félig megalakulva. Ez akkor azért oszlott fel, mert Fábrián József fakeskedő és vállalkozó határozott ígéretet tett, s ilyen irányban, ha jól emlékszünk, nyilvánosan tett nyilatkozatot, hogy az uszodát a jövő évre (vagyis most már: jelen évre) ő megcsinálja. Nem tudjuk mennyiben volt az ígéret határozott, de ha egészen az volt, akkor azt jó lett volna már eddig beváltani, ha pedig nem volt az, akkor a részvénytársaságnak kellett volna a mozgalmat tovább folytatni és ez ügyet végre megvalósítani. Mert így, hogy mindenik kibúvik a dolog alól, az uszoda sohase lesz meg. Félünk, hogy csakugyan nem lesz.

Mi már szinte restelkedtünk, mikor eszünkbe jutott, hogy ezzel az ügygyel megint előhozakodjunk. De végre legyőztük restelkedésünket. Mert az uszodát mi nem építhetjük meg; ehhez nekünk módunk nincs, s főképp nem a mi kötelességünk megépíteni. Az uszodát csak más építheti meg. Ami tenni valónk ez ügyben az, hogy az ügyet ne hagyjuk elaludni. Nem is fogjuk hagyni.

Mert végre még is nagy elmaradottság jele, ha egy ilyen népes és kiterjedt intelligenciával bíró városban az ember még a közegészség s az ez által föltétlenül megkívánt köztisztaság követelményeinek is csak a legnagyobb veszodások árán tud eleget tenni. Vagy nem is tud tökéletesen. Mert a Küküllő partja a leg-

nagyobb részében bevar iszaposodva. Már most készüljön az ember fölfelé vagy lefelé kilométernyi távolságokra alkalmas helyet keresni, ha nem akar a kijövetel alkalmával még jobban bepizskolódni, mint a hogy bement. Valahol végre letelepszik és bemege a vízbe. A Küküllő, mint mindenki tudja, állandóan költöződik, meder viszonyai a legmegbizhatatlabbak. Még jó szerencse, ha csak mázsányi kövek torlaszolódta össze s csak ezeken kell keresztül bukdácsolni, s nem mennek ezenkívül arasznyi hosszú tövisek, cövek végek is az embertalpába vagy éppen a hasába. Ezenkívül a legtöbb alkalmas helyen a tízéves-huszával nyüzsgő s magokat rendesen iszappal bemázoló utcakölykök, cigánygyerekek a vizet annyira felzavarják és összepizskítják, hogy igazán jól csak azok a szintén nem messze hempergő és barátságosan rőfögő négy-lábu állatok érezhetik magukat, melyeknek tisztasága nem éppen mintaszerű...

Hanem jól van! Mondjuk, hogy ez a férfiaknak még így is jól van, azoknak nem áll jól a kényeskedés. De hol fürdőjenek ilyen körülmények közt a nők?

Városunkban sok nő van. Nők, akik azonfelül, hogy szépek, még tiszták is óhajtanak lenni. Ők vagy mondjanak le teljesen arról, hogy valaha tágasabb helyen, a tisztaságon kívül még egy kis felüdüléshez is jutva megfürdöhessenek, vagy fogadjanak 6—7 koronáért kocsit (vannak, akik csakugyan így is szoktak tenni) és menjenek le Bikalfalváig, vagy meddig, ahol végre megfürdhetnek. Persze itt sem tökéletesen, s nem nyugodtan, mert a helyet nem ismerik s rendesen a legalkalmatlanabb helyre tévednek el.

Ezekért kell végre egy uszodáról gondoskodni. Egy jól berendezett uszodáról, melyben a fürdőzés ideje is alkalmasan be van osztva, s ez megfelelő felirással jelezve. Pl. így:

9—11 óráig csak
nők részére nyitva

Mert ismétljük főképpen az ő érdekükben végre tenni kell valamit, de feltétlenül és haladéktalanul. S ha ez végre megvalósul, beszélhetünk köztisztaságról, közegészségről. Másszóval: haladásról. De addig nem. S ha más nem, végre magának a városnak lenne kötelessége az uszodát létrehozni. Nem lenne kárbavesztett befektetés, biztosan meghozná a maga kamatait, készpénzben is. Csak tessék megpróbálni!

HIREK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy a városi tanács közelebről beterjeszti egy városi uszoda tervezetét és költségelőrányszatát a képviselőnek;

mondják, hogy vármegyénk intéző körei a szegény- és árvaház felállítására iránt mozgalmat indítottak;

mondják, hogy a Székely Társaság által felvetett zeneiskola eszméje — a városnál igen jó helyen van.

E hírek valódiságáért felelősséget nem vállal a szerkesztőség.

— A képviselőház a Petőfi-ünnepen. A segesvári magyar polgári kör a képviselőházat meghívta Petőfi és hős társai halálának aug.

elsején délelőtt 11 és 1 óra között Fehéregyházán és ugyanaznap délután 4 és 5 óra között Segesváron tartandó hatvanadik évforduló ünnepére. Az ünnep július 31-ről azért helyezettett át augusztus elsejére, vasárnapra, hogy a nép is nagyobb számmal vehessen részt a nemzeti ünnepen.

— Szerkesztőnk kinevezése. Másfel évtized óta küzdünk Székelyudvarhely város iparos polgárságának előhaladása, jóléte érdekében. Azonkívül, hogy több ujitást kezdeményeztünk, nem volt egyetlen lényegesebb kérdés sem, a melyet lelkesedéssel, igazi székely fajszere-ttel felkarolni ne kívántunk volna. Másfelől pedig az egyes polgártársak ügyes-bajos dolgaiban is állandóan készséges tanácsot, jóindulatu segédkezet nyújtottunk számtalan esetben — anyagi haszon lesése, várása nélkül. Ez őszinte, becsületes munkálkodásunk kitüntető elismerésének tekintjük a következő kinevezési okiratot, mely hozzánk e hó 15-ikén érkezett:

Kereskedelmi m. kir.

miniszter.

56.259. sz.

VI. C.

Tekintetes

Betegh Pál lapszerkesztő
urnak

Székelyudvarhely.

Udvarhely vármegye iparfejlesztő bizottságának előterjesztésére, kinevezem Önt e bizottság tagjává.

Felkérem, hogy ezen minőségben a nevezett bizottság ülésein részt venni és azt működésében tapasztalataival és szakteleményével támogatni sziveskedjék.

Budapest, 1909. július hó 12-én.

A miniszter helyett:
Saterényi s. k.
államtitkár.

Jóleső örömmel fogadjuk e hivatalos megbízást. Újabb munkálkodási alkalomnak tekintjük, ahol az eddigénél talán még fokozottabb mértékben dolgozhatunk vármegyénk és városunk ipari fejlődésén. Hogy pedig ezt minél hathatósabban tehesük, iparos polgártársaink további feltétlen bizalmára, jóindulatu támogatására, a közügyek iránt való fokozottabb érdeklődésére van szükségünk. Akarata nélkül — senkit sem lehet boldogítani, segíteni. Megvalósításra alkalmas, gyakorlati eszmékkel, ohajtásaikkal jövőre is — bizalmasan forduljanak hozzánk. Ezeket mi — szükség szerint — a „Székely-Udvarhely“ hasábjain és most már illetékes helyen szóval is teljes erőnkől felkaroljuk és támogatni fogjuk. Mi polgártársaink boldogulását, előmenetelét nem irigyeljük, sőt annak valóban örülünk, ha szerény tehetségünkkel egyik-másiknak ezután is jót tehetünk.

— Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter P o ó r Gizella székelyudvarhelyi állami polgári leányiskolai helyettes tanitónőt a salgótarjáni állami polgári leányiskolához a XI. fizetési osztályba segéd-tanítónőnek nevezte ki. Helyébe pedig Székelyudvarhelyre M u s z a Mária salgótarjáni polgári iskolai rendes tanitónő fog idejönni.

között
nap dél-
esváron
ó ünne-
ól azért
elsejére,
nagyobb
nemzeti

e. Más-
székely-
árságá-
ekében.
kezde-
tlen lé-
melyet
ajszer-
k volna.
ártársak
landóan
segéd-
esetben
ása nél-
nunkál-
nek te-
ési ok-
15-ikén

arhely.

fejlesztő
e, kine-
ivá.
ségben
részt
paszta-
támo-

12-én.

helyett:

s. k.

ur.

e hiva-

lkodási

z eddi-

nk és

gy pe-

tehes-

ovábbi

támo-

aló fo-

szüksé-

tit sem

agváló-

szmék-

bizal-

Ezeket

„Szé-

most

teljes

ogatni

ogulá-

ik, sőt

zerény

ezután

köz-

Gizella

polgári

őt a

leány-

rtályba

elyébe

s z a

iskolai

Kataszteri biztosok beosztása.

A legújabb kinevezett kataszteri biztosok közül — a kiknek kinevezéséről annak idején hirt adtunk volt — a pénzügyminiszter Udvarhely- és Csikvármegyék területére báró Orbán Ottót, Kaáli Nagy Zoltánt és Jakabházy Samut osztotta be. A kataszteri biztosok működésüket már megkezdték.

Helyi iparosaink érdekében.

A székelyföldi állami tanítóképző-intézet Székelykereszturon leendő felépítésének ügye tudvalevőleg befejezett dolg. Az árlejts megtörtént és az építkezési vállalatot székelli *Robelly* Aladár építész Szegedről nyerte el. Hogy mennyire szívén viseli *Ugron* Ákos, vármegyénk főispánja iparosaink boldogulásának ügyét, onnan is következtethetjük, hogy mihelyt az árlejts eredményéről értesült, a nevezett építész helyi iparosaink érdekében azonnal megkereste. Erre természetesen az építész készséggel válaszolt és kijelentette, hogy egyenlő ajánlat esetében, megbízható helybeli iparosainkat feltétlenül előnyben fogja részesíteni. Egyesekből áll a család, családokból a község, város; városokból, községekből az ország. Ha az egyes támogatásra utalt iparosok ügyeit esetenként és alkalomszerűen felkaroljuk, a városnak, községnek és így ezek által magának az országnak teszünk hazafias szolgálatot. Aki így gondolkozik, így cselekszik, méltó a polgári közbecsülésre és mindnyájunk bizalmára, szeretetére.

Új postaügynökség.

Udvarhely vármegye Firtosmartonos községében — mint a postaigazgatóságtól értesülünk — a kereskedelemügyi miniszter által engedélyezett postaügynökség folyó évi július 21-én megnyílik. Ez ügynökség kézbesítő kerületébe Firtosmartonoson kívül Énlaka község van beosztva.

A vidéki sajtó megbecsülése.

Meleg, rokonszenves és barátságos bangu hivatalos levél érkezett hozzánk tegnapelőtt. Ez a levél pedig szól ekképen:

„Udvarhely vármegye kir. tanfelügyelősége. 2487—1909. szám.

A „Székely-Udvarhely“ tekintetes szerkesztőségének Székelyudvarhely. A m. kir. vallás- és közokt.

miniszter ur ő exelenciája f. évi június hó 26-án 70.088 szám alatt

kelt rendelettel engem az udvarhely-vármegyei tankerület népoktatási ügyeinek vezetésére megbizni méltóztatott. Midőn erről a

Tekintetes szerkesztőséget értesíteni szerencsés vagyok, hazafias bizalommal felkérem, hogy az általam

szolgált ügyet nagybecsű jóindulatban, szíves támogatásban részesíteni méltóztatassék. Székelyudvarhely, 1909. július hó 14-én.

Hazafias üdvözléssel: *Rhèdei* János, hivatalvezető kir. segédtanfelügyelő.“

E levélben a vidéki sajtó értékes munkájának megbecsülését látjuk.

Nem a maga részére kéri támogatásunkat. Erre egy felvilágosodott, hivatása magaslatán álló, önrészes tisztviselőnek szüksége sincs. De az

új segédtanfelügyelő — mint első fellépéséből világosan következtetni

merjük — dolgozni, tenni, alkotni akar és — úgy látszik — jól tudja,

hogy a néptanítás egyik leghathatósabb eszköze: a tisztességes vidéki sajtó. Ezzel együtt munkálkodva, a

siker el nem maradhat. Szíves örömmel hazafias lelkesedéssel állunk

melléje és minden helyes, jóirányú munkálkodását a legnagyobb készséggel fogjuk támogatni. Hiszen a közügy, vármegyénk tan- és nevelésügye, ami igen kedves program-pontunk egyike; másfél évtized óta gyakoroljuk. Volt idő, mikor a „Székely-Udvarhely“ nyomán, Udvarhely-vármegye tanítószolgálatának működését az egész Székelyföldön követésre méltó példának állították — feltétlenül pártatlan bírálók, szomszéd vármegyei szaktekintélyek is. Ezt ismét vissza lehet varázsolni. Csak vezér kell. A hadsereg készen áll. Az országban lelkesebb, önzetlen munkára készebb tanítószolgálat sehol sem lehet, mint e tiszta székely fajmagyar vármegyében. Szeretet, jóindulat, igazságos és méltányos bírálat, atyai bánásmód mellett e tiszteletre méltó testület — nagy dolgokat mivelhet. Teljes bizalommal, székely őszinte szeretettől üdvözlöljük tehát az új tanfelügyelőt s hisszük, reméljük, hogy benne e vármegye tanítószolgálatára végre állandóbb vezetőre talál és valahára megszűnik nálunk is a tanfelügyelők vendégszerepléséhez hasonló, tulságosan gyakori változása...

Katonák hazabocsátása.

Az elmúlt napokban csütörtökön és pénteken bokréta, katonasípkás falusi legények jártak szerteszét hangos nótázással, jókedvvel a város utcáin. Az 1906. évben bevonult katonáink voltak, a kiket legnagyobb részt Boszniába szállítottak volt ki annak idején. A hadügyminiszter most a közeledő aratás és egyéb sürgős nyári mezei munkákra való tekintettel hátralékos néhány heti szolgálati idejüket elengedte és így hazabocsátották őket.

Kosaras mulatság.

Szentlélek és vidékünk arany ifjusága folyó hó 25-én (vasárnap), Szentléleken, a község ház nagytermében, a felépített szent sir költségei fedezésére, változatos műsorral egybekötött zártkörű kosaras táncestélyt rendez, amelyre a t. közönséget e helyen is tisztelettel meghívja a rendezőség. Belépés családonként 2 K, személyjegy 80 fillér. Kezdeté este 7 órakor

A községi és körjegyzők vasuti igazolványai.

Kossuth Ferenc keresk. miniszter most döntött a rendszeresített állásban működő, önálló hatáskörű községi és körjegyzők féláru vasuti jegy váltására jogosító igazolványainak kiadása tárgyában. A miniszter rendelete szerint az igényjogosultság ez évben az arcképes igazolványok kiváltására július 1-ével nyílt meg s az igazolvány a jognak ez évre való különbeni elvesztése mellett, legkésőbb aug. hó 3-ig ki-váltandó.

Öngyilkos kisbró.

Balácsi József kisbíró Székelybethlenfalván tegnapelőtt, 16-ikán délután, amig felesége az erdőre járt, otthon felakasztotta magát. Balácsi 39 éves, jó munkabíró, tehetős ember volt. Hivatalos teendőinek is eddig jól megfelelt. Tettének okát senki sem tudja, hátrahagyott irását sem találták meg, mely valamelyes felvilágosítást nyujtana.

A székely akció.

Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter a székely akció újabbban Erdély több vármegyéjére kiterjesztette. Az akció eddig Marostorda, Udvarhely-, Háromszék-, Csik-, Tordaaenyos-, Kisküküllő- és Brassóvármegyék terüle-

tére terjed ki. A segítő akcióba most bevonták Alsófehér-, Szilágy- és Kolozsvármegyéket az érdekelt vármegyék kivánságára és legközelebb kiterjesztik Szolnokdoboka- és Hunyadvármegyékre is. Az akció ez évben folytatta a vetőmagvak kiosztását és megkönnyítette a földmíveléshez szükséges eszközök és gépek megszerzését. A szarvasmarhatenyésztés érdekében gondoskodtak apaállatok beszerzéséről. A sertésállomány visszaállítása érdekében 2000 drb kocát osztottak ki. A juhtenyésztés felendítésére öt év alatt 6900 drb juhot adtak ki. A székely munkások egy tekintélyes részét beiratták a gazdasági munkás- és cselédpénztárba és rendezték a munkások ösztönzését. Marosvásárhelyen ingyenes jogsegélyt nyújtó irodát létesítettek. Az akció intézőinek közbenjárására az egyik községársaság a székely bánya munkások részére munkásházakat épített.

A sör miatt súlyos balesetet szenvedett Löbl Mózés raktárnok

Fiatfalyán, a *Roth* Bernát szeszgyárbérlő helyiségében. Folyó hó 13-án d. u. 4 órakor a gondos munkás a sör pasterizálása után érdeklődött. E közben a lépcsőről egy törött sörös üvegre vissza esett és jobb keze hátán a kis és gyűrűs ujj inát elmetesztette. A szerencsétlen embernek hét kiskoru gyermeke van, akiket keresetéből eltart. Munkaképtelensége — az orvosi vélemény szerint — 3-4 hétig terjedhet.

A tüdővész.

Amióta a tüdővész olyan óriási mértékben pusztít, a belügyminiszterium részletes statisztikát vezet a rettenetes betegség halottairól. A statisztika adatai szerint az elmúlt hónapban 6551-en haltak el tüdővészben. Budapesten 270-en, a Duna-Tisza közén pedig 1175-en estek a tüdővész áldozataul. A Királyhágón tul így öszlottak meg a halálesetek törvényhatóságok szerint csoportosítva: Alsó-Fehér 46, B.-Naszód 26, Brassó 30, Csik 41, Fogaras 23, Háromszék 34, Hunyad 75, K.-Küküllő, Kolozs 68, Kolozsvár 18, Maros-Torda 60, M.-Vásárhely 9, N.-Küküllő 63, Szben 47, Sz.-Doboka 105, T.-Aranyos 47, Udvarhely 34. Összesen 746.

Anyakönyvi mozgalom az 1909. év. I. felében.

A városi anyakönyvi hivatal kimutatása szerint Székelyudvarhelyen az 1909. év első felében; összesen 118 gyerek született a nemre nézve 56 fiu, 62 leány, halvaszületett 1 fiu, 3 leány, törvénytelen 4 fiu, elismert 3 fiu, 4 leány. Vallásra nézve: róm. kath. vallású 28 fiu, 36 leány; református 20 fiu, 17 leány; unitárius 3 fiu, 3 leány, ág. hitv. ev. 2 fiu, 1 leány; gr. kath. 1 fiu. Meghalt összesen 115 egyén, ebből 64 férfi, 51 nő. Idegen 15 férfi, 7 nő, helybeli halott marad 93. Összehasonlítva a születési esetekkel, a halvaszülöttek leszámításával, szaporodás összesen 21. Házasságot kötött 39 pár.

Fürdői élet Homoródon.

Az időjárás kedvezőbbre fordultával, megélénkült az élet Homoród-fürdőn. A vendégek egyre-másra érkeznek és maholnap teljes számban együtt lesz az ott üdülni szokott közönség. Eddig már ott vannak: Flórián Kristóf és családja, kereskedő Székelyudvarhely. özv. Szarka Arpádné és leánya p. ü. titkár özvegye, Székelyudvarhely. Dr Fekete Sándorné és családja, törzsorvos neje, Bécs. Marie Wacheer, gyáros neje, Szentágota. Emma Frölich és leánya, gyógyszerész neje, Szentágota. Holló Domokos és neje, elmeógy. int. ellenőr, Nagyszeben. Kádár Dénesné, ref. pap neje, Nagyalambfalva. Jakobi Róbertné, máv. mérnök neje, Sátoraljauhely. Josefina

Lőw, gyáros neje, Segesvár. Bokody László és neje, kereskedő, Budapest. Özv. Csehély Adolfné, tanár özvegye, Székelyudvarhely. Markeli András János, luth. lelkész, Hétur. Özv. Derzsi Károlyné és leánya, magánzó, Budapest. Özv. Gál Jánosné és családja, kereskedő, özvegye Székelyudvarhely. Dr Epstein Lászlóné és családja, orvos neje, N. szeben. Özv. Soly-mossy Lajosné és leánya, magánzó, Székelyudvarhely. Csiky János és neje, tanár, Budapest. Özv. Márk Jánosné és huga, földbirtokos neje, Radnóth. Bölöni Béláné és családja, p. ü. felügyelő neje, Nagybeeskerek. Ilyés Vilma, magánzó, Székelyudvarhely. Ilyés Kata, magánzó, Székelyudvarhely. Ilyés Miklós, ny. ezredes, Székelyudvarhely. Szalmásy Gyuláné és gyermekei, kereskedő neje, Marosvásárhely. Éltető Jánosné, magánzó neje, Nagyszeben, Bugyis Andorné és leányai, gyógyszerész neje, B. Szarvas. Hidegh István neje és gyermekei törv. bíró, Déva. Beer Ferenc és neje, szertárfőnök, Piskitelep. Id. Hügel Lipót és neje, földbirtokos, Szászrégen. Özv. Dr Vargha Antalné, földbirtokos, Marosvásárhely. Lukács Zoltán és neje, földbirtokos, Marosvásárhely. Dr Beszterczey Istvánné, járásbíró neje, Székelykeresztur. Szakáts Zoltánné, Parajd. Mánya Margit, Parajd. Broser János, magánzó Segesvár. Özv. Lukácsffy Istvánné, közjegyző özvegye, Székelyudvarhely. Dr Fodor Boldizsárné, ügyvéd neje, Székelykeresztur. Szabó Albert és családja, közjegyző, Budapest. Özv. Szabó Albertné, magánzónő, Bukarest. Hory Béla és családja, ny. árvaszéki elnök, Kolozsvár. Koncz Henrikné és leánya, tábornoszernagy neje, Budapest. Koncz Ármin és családja, Székelyudvarhely, Szalay Mariska, Hari. Bur-náz Erzsike, Székelyudvarhely. László Józsefné és fia, postafőtiszt neje, Budapest. Szabó Dezsőné és leánya, százados neje Nagyszeben.

Méhészet.

A mézpergetésről.

A mézpergetés ideje bekövetkezett. Ha a méhek a méztárban az ablaknál levő keretbe is mézet kezdtek rakni, a méztér ablakát levesszük és ha egy vagy két keret kivételével a benne levő keretek két harmadát lefedve találjuk, akkor kiszedjük mely esetben beljebb teljesen befedett kereteket is találunk. Az ilyen kereteket bátran ki kell szedni. Nem kell attól tartani, hogy nincs megérve, az ily keretek otthaggyása vagy tartása károsodással jár, mert kedvező időjárás következtében 10—15, nap alatt erős méhtörzsek újra megtöltik a már kipergetett és visszarakott kereteket. A méztérből kiszedett és fedetlen kereteket újból visszarakjuk a méztérbe, a mézesebbet a homlokfalhoz sorrendben; a ki tartalék kiépített keretekkel rendelkezik, a kivett mézzel telt keretek helyét azonnal üres kiépített keretekkel pótolja. Nagyon előnyös, aki ilyen tartalék keretéről gondoskodott, mert a méhek azonnal munkához foghatnak, s a mézes keretek kivételkor a méh is kevés a méztérbe s így nagyon könnyű az üres keretek berakása. Ellenben ha tartalék léppel nem rendelkezünk, a mig a mézes kereteket kipergetjük, addig a méhek nagyon elfoglalják a kiüri

